

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران

عباس‌علی خرسندی^{۱*}

مهدی اوریا^۲

ابراهیم نظری فرخی^۳

سید برات قیامی^۴

نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

قدرت توانایی یک بازیگر را در استفاده از منابع و امکانات در جهت تاثیرگذاری بر رویدادهای بین‌المللی به نفع خود نشان می‌دهد. قدرت نرم به عنوان یکی از دانش‌های نو در سال‌های اخیر توسعه قابل‌ملاحظه‌ای یافته است، هدف اصلی پژوهش شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌باشد جامعه آماری در این پژوهش مشتمل بر کارکنان پایور آجا که دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد تا دکترا در رشته‌های مرتبط با فعالیت‌های عملیاتی و غیرعملیاتی و در محدوده درجات افسر ارشدی و به بالا هستند می‌باشد و حجم نمونه جامعه فوق با استفاده از جدول مورگان ۹۸ نفر در نظر گرفته شده است روش اجرای تحقیق توصیفی و نوع تحقیق نیز کاربردی می‌باشد. روش جمع‌آوری اطلاعات شامل: میدانی، کتابخانه‌ای بوده است و همچنین ابزار جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از مصاحبه، پرسشنامه، اسناد و مدارک و سایت‌های اینترنتی بوده است و سپس با استفاده از تجزیه و تحلیل کیفی و کمی (SPSS) و در نهایت تجزیه و تحلیل آمیخته مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. دولت‌ها عمدتاً به سمت قدرت نظامی یا قدرت سخت میل پیدا می‌کردند. به مرور زمان و به تبع تحول در روابط بین‌الملل، نوع جدیدی از قدرت به نام قدرت نرم در روابط بین کشورها پدیدار شد. اگر بخواهیم ارتشی قدرتمند داشته باشیم باید در تمامی جهات قدرتمند باشیم و این موضوع شامل ارتقاء قدرت سخت و همچنین قدرت نرم می‌گردد.

واژه‌های کلیدی:

هویت بخشی، معنویت افزایی، انسجام‌بخش

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

^۲ کارشناسی ارشد، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

^۳ استادیار، گروه مدیریت، دانشکده مدیریت، دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران، ایران.

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: Email: amirmohammadad1231@gmail.com

مقدمه

قدرت نرم توانایی دستیابی دولت‌ها، سازمان‌ها و افراد به اهدافی معین از طریق متقاعد کردن دیگران (و نه تشویق و یا تهدید آنان) به انجام کاری و یا بازداشتن آنان از کاری هست که برخلاف میل اولیه آنان بوده است. متقاعد کردن دیگران بدون توسل به تشویق و یا تهدید مستلزم استفاده از جاذبه‌ها یا جذابیت‌ها می‌باشد که بدون آن‌ها قدرت نرم تحقق‌یافتنی نیست. قدرت نرم با قدرت سخت که بر پایه زور و اجبار و نیز پرداخت حقوق و مزایا استوار است، تفاوت آشکار دارد. قدرت نرم در عرصه بین‌المللی نه تنها توسط دولت‌ها، بلکه همچنین توسط همه بازیگران فراملی نظیر سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی و یا نهادهای بین‌المللی دیگر و حتی سازمان‌های داخلی اعمال می‌شود [۱]

تحولات اخیر جهانی و منطقه‌ای به شدت بر روی نوع تهدیدات نرم علیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران تأثیر گذاشته است. کلیه ارگان‌ها و واحدهای نیروهای مسلح از جمله ارتش در این راستا نیاز به تطبیق خود با شرایط جدید و تغییر نگرش سازمانی برآمده از آینده‌پژوهی تهدیدات قدرت نرم خواهند داشت. گروهی از این تهدیدات در ارتش جمهوری اسلامی ایران گروه در حوزه انسجام و یکپارچگی، معنویت، هویت، بصیرت و... قرار می‌گیرند که طی آن دشمنان سعی می‌کنند برای دولت‌ها، جوامع و ملت‌ها مشکلاتی فراهم و زمینه را برای برتری خود فراهم نمایند. وظیفه کل ارکان نظام از جمله ارتش در دفاع از دستاوردهای انقلاب اسلامی، حفظ آمادگی کامل اتحاد و یکپارچگی در برابر این‌گونه تهدیدات است جمهوری اسلامی ایران با الگوگیری و مبنا قرار دادن فرهنگ غنی اسلام با توجه به ظرفیت‌هایی که در ایجاد قدرت نرم دارد، می‌تواند به‌منزله یک عامل ایجابی، دیگران را جذب و همراه خود سازد و در مقابل در مقام یک عامل سلبی از نفوذ و رخنه هرگونه فرهنگ بیگانه و یا سلطه آن‌ها جلوگیری کند. مؤلفه‌های قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌تواند جایگاه مفاهیم مباحث اسلامی را در این موضوع به‌روشنی بیان کند [۲]

مقام معظم فرماندهی کل قوا در واقعیت جنگ رسانه‌ای و اهمیت آن می‌فرماید: «در وضع کنونی و با این جغرافیای فرهنگی و سیاسی و نظامی و اقتصادی موجود دنیا، کشوری با مشخصات جمهوری اسلامی ایران با این اهداف و با این موقعیت و جایگاهی که برای خود انتخاب کرده، در این جنگ رسانه‌ای چه موضعی دارد. طبیعی است که ما موردتهاجم باشیم؛ یعنی هیچ شبهه‌ای نباید به ذهن راه بیاید در این‌که مایکی از اهداف اصلی و اولی تهاجم رسانه‌ای هستیم. با توجه به دغدغه‌ها و مشکلاتی که بیان‌شده مسئله اصلی تحقیق شناسایی و

- اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. است که قصد دارد آن را مورد بررسی علمی قرار داده و راهکارهای مقابله با آن را بیان نماید.
- در صورت انجام این تحقیق، ضمن ترسیم معماری سازمانی مناسب شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران، فواید و محاسن زیر حاصل می‌گردد:
- تعدادی از دلایل مرتبط با اهمیت و آثار مثبت انجام تحقیق حاضر، به شرح موارد زیر می‌باشد:
- مواجهه با تهدیدهای قدرت نرم مستلزم شناسایی به‌موقع و برنامه‌ریزی جامع برای توسعه و تقویت بسترهای لازم به‌منظور دفع حداکثری این قبیل تهدیدها می‌باشد.
 - برنامه‌ریزی و اقدام برای مواجهه‌شدن با هر نوع تهدید مستلزم صرف هزینه و زمان کافی هست، چراکه برآورد اقدام‌ها و نیازمندی‌ها در بستر زمان با شناخت تهدیدها امکان‌پذیر است.
 - شناخت تهدیدها و اقدام مؤثر برای دفع حداکثری آن‌ها باعث پایداری امنیت نظامی، کسب اقتدار سیاسی، پویایی فرهنگی-اجتماعی در بهره‌برداری از فضای سایبر و ابزارهای الکترونیک در رشد اقتصادی کشور خواهد شد.
 - با درک تهدیدهای روزافزون قدرت نرم در ابعاد مختلف می‌توان با اعمال تدابیر و نظارت‌های لازم به هدف حصول امنیت سیاسی، فرهنگی-اجتماعی و اقتصادی رسید و از جنبه‌ها و پیامدهای منفی شبکه‌های اطلاع‌رسانی جلوگیری کرد.
- تعدادی از دلایل مرتبط با آثار سوء عدم انجام تحقیق حاضر، به شرح موارد زیر می‌باشد:
- با توجه به تهدیدهای موجود علیه منافع جمهوری اسلامی ایران، عدم اقدام و برنامه‌ریزی برای آینده در حوزه شناسایی تهدیدهای قدرت نرم آجا بسیار خطرناک و غیرمنطقی بوده و باعث غافلگیری و درنهایت وارد آمدن آسیب‌های جدی بر نظام جمهوری اسلامی ایران خواهد شد.
 - با توجه به کثرت تهدیدهای قدرت نرم، بدون بررسی و شناخت تهدیدها، امکان برنامه‌ریزی بازدارنده همه‌جانبه غیرممکن خواهد بود.
 - عدم شناخت قدرت نرم، باعث عدم برنامه‌ریزی به‌موقع در مقابله با تهدیدها گردیده و ضربات جبران‌ناپذیری به بسترها و زیرساخت‌های نظامی، سیاسی، اقتصادی و

مبانی نظری و پیشینه‌های پژوهش

مبانی نظری

جایگاه قدرت نرم در دوران اخیر

در دهه‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰، آلفرد دو گرازیا، جامعه شناس آمریکائی، مجبور نمودن و یا وادار کردن اجباری را به دو صورت طبقه‌بندی کرده است: «مجبور نمودن مشروع» و «مجبور نمودن غیرمشروع». او صورت مشروع مجبور نمودن «نیرو» نامید و شکل نامشروع آن را «خشونت». این طبقه‌بندی به جنگ آمریکا با اسپانیا در اواخر قرن نوزده برمی‌گردد که طی آن برخی از اقدامات سرهنگ تئودور روزولت در جنگ مزبور انحراف از مسیر قانونی و در نتیجه «خشونت» توصیف می‌شد، که در قاموس استفاده از نیرو در چارچوب جنگ غیر موجه قلمداد می‌گردید [۳]

مفاهیم قدرت و مولفه‌های آن

قدرت مفهومی چند بعدی، جدال انگیز و دارای معانی گسترده است. به دلایلی از جمله این که هدف از پرداختن به موضوع قدرت "بسط معلومات نبوده" بلکه هدف "حذف مجهولات بوده است" و از آنجا که دال قدرت به مدلول خاص و ثابتی ارجاع نمی‌دهد هیچ رابطه ذاتی، ماهوی و محکمی بین دال و مدلول قدرت وجود ندارد و هر نوع رابطه متصورى بین این دو رابطه‌ای قراردادی است [۴]

به همین دلیل می‌توان مدعی بود که قدرت از جهاتی مانند آب و هوا و یا عشق است که همگان با آن سر و کار دارند و مرتبط هستند، درباره‌اش صحبت می‌کنند در حالی که تجربه کردن آن ساده‌تر از تعریف یا اندازه‌گیری آن است اما کمتر کسی را می‌توان یافت که واقعیت آن را منکر شود با این وصف به منظور روشن‌تر شدن مفهوم قدرت تا حد امکان تعاریف مطروحه در باب قدرت را از دیدگاه برخی از مهم‌ترین متفکران علوم اجتماعی به اختصار نقل خواهیم کرد. از آنجا که تمایل به "مترادف دانستن سیاست با تلاش برای کسب قدرت" از آراء و نظریات "ماکیاولی" سرچشمه می‌گیرد، تعاریف را با ارائه نظر ماکیاول در باب قدرت آغاز می‌نمائیم. به اعتقاد ماکیاول: "قدرت چیزیست که انسان در روابط خود با دیگران بدست می‌آورد و از راه نهادهای سیاسی به کار می‌گیرد." ماکیاولی در کتاب "شهریار" فرض را بر این می‌گیرد که؛ "هدف، فقط و فقط به دست‌آوردن قدرت است." به اعتقاد ماکیاولی زندگی بهترین آن است که برای انسان متضمن "شهرت، برجستگی، سربلندی و نام‌آوری باشد. برای رسیدن به این اهداف داشتن و به کارگیری قدرت لازم و ضروری است زیرا قدرت به خودی خود، خوب و پسندیده است [۵]

شاخص‌های قدرت نرم

۱- تمدن و ارزش سیاسی

حکومت‌ها می‌توانند با نفوذ و گسترش دادن الگوی خود، دیگران را جذب یا دفع کنند. سیاست‌های حکومت می‌تواند قدرت نرم یک کشور را تقویت یا تضعیف کند فرهنگ و تمدن هر کشور بزرگترین سرمایه قدرت نرم آن کشور محسوب می‌شود. به طور مثال در میان عناصر تمدن چین «کنفوسیوس» عامل مهمی است که ارزش‌ها و سنت سیاسی و فرهنگی این کشور را ترویج می‌کند. کشورهای آسیایی خصوصاً آسیای شرقی با ارزش‌های کنفوسیوسی انس گرفته‌اند. ارزش‌هایی همچون، خانواده، شرافت، قومیت، برتری گروه بر فرد، تأکید بر یگانگی، هارمونی، نظم و سخت‌کوشی، صرفه‌جویی در برابر مصرف‌گرایی و اهمیت آموزش از ارزش‌هایی است که ریشه در فرهنگ کنفوسیوسی دارد و با جامعه شرق آسیا عجین شده و این عامل مهمی برای ارتقاء قدرت نرم یک کشور است [۵].

۲- توسعه علمی و تبادل آموزشی

توسعه علمی به صورت مستقیم و غیر مستقیم و با واسطه بر قدرت ملی تأثیر می‌گذارد. در جهان امروز و نظام بین الملل موجود، از یک سو، علم و دانش خود یک نوع قدرت مستقل است به طوری که بسیاری از کشورها به واسطه تولید علم و صدور آن به سایر کشورها در روابط بین الملل اعمال قدرت می‌کنند. از سوی دیگر، قدرت علمی زیربنا و پایه بسیاری از عناصر دیگر قدرت ملی است به طوری که توسعه اقتصادی، توسعه صنعتی، نظامی و به طور کلی توسعه یک کشور مستلزم توسعه علمی آن است [۶].

۳- بصیرت

بصیرت از نظر لغوی معانی مختلفی دارد که به چند معنی اشاره می‌شود. در فرهنگ عمید: بینش، بینایی، دانایی، زیرکی، عقل، شاهد، بینا، دانا و خبیر نیز معنی شده است [۷] بصیرت از نظر اصطلاحی عبارت است از قوه قلبی که به نور قدس روشن باشد و با آن قوه، شخص حقایق و باطن اشیا را ببیند. همان گونه که نفس بوسیله چشم، صور و ظاهر اشیا را می‌بیند [۸] بصیرت به معنای روشن‌بینی و فهم عمیق است که به زندگی جهت می‌بخشد و بصر بی‌بصیرت کوری است

۴- منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران

۱) سرزمین و نام ایران: نام هر کشور از مهم‌ترین نکات در ایجاد هویت و چارچوب مناسب برای یکپارچگی و وحدت ملی محسوب می‌شود. قلمرو تحت حاکمیت یک دولت، سرزمین آن (کشور) است که با مرزهای سیاسی از سایر واحدهای سیاسی

متمایز می‌شود. بدون وجود سرزمین، دولتی شکل نخواهد گرفت. وابستگی‌های مکانی-زیستی و شکل‌گیری پیوندهای وطنی، خانوادگی و سکونت‌گاهی انسان در ارتباط با سرزمین معنی پیدا می‌کند و وابستگی‌های وطنی و بومی حتی پس از سال‌ها دوری از وطن کمتر رنگ می‌بازند. نمونه بارز نگاه تاریخی به سرزمین ایران و شکل‌گیری روحیه همبستگی را می‌توان در جعل نام خلیج فارس و عکس‌العمل ایرانیان در برابر آن مشاهده کرد. [۹]

۲) موقعیت جغرافیایی و استراتژیک: قرارگیری ایران در این موقعیت حساس جغرافیایی و ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های متعدد، لزوم برنامه ریزی و دقت نظر دولتمردان را جهت بهره‌برداری در جهت افزایش قدرت ملی دو چندان می‌سازد [۱۰].

۳) منابع معدنی: ذخایر غنی نفت و گاز در حوزه خلیج فارس و دریای خزر آنچنان است که ایران پس از عربستان سعودی بیشترین ذخایر اثبات شده نفت جهان را دارد. به عبارتی با دارا بودن ۱۳۳ میلیارد بشکه نفت، ۱۰ درصد از کل ذخایر جهان را به خود اختصاص داده است پس از روسیه دومین دارنده ذخایر گاز جهان محسوب می‌شود. همچنین منابع متنوع و گسترده معدنی دیگری چون زغال سنگ، مس، آلومینیوم، گوگرد، اورانیوم، طلا، منگنز، سرب، روی و... را دارا می‌باشد. هرچند دارا بودن این ذخایر به تنهایی موجب قدرتمندی نخواهد بود؛ چنانچه این ذخایر با برنامه ریزی و درک صحیح دولتمردان بهره‌برداری و به شکلی عادلانه در کشور هزینه شوند؛ می‌تواند رضایت عمومی شهروندان را به دنبال داشته باشد و قدرت ملی را در حد عالی تقویت کند [۹].

۴) تاریخ و جاذبه‌های فرهنگی: آثار باستانی، مفاخر ملی، آداب و رسوم ایرانیان، هنرهای و دستاوردهای علمی مختلف، همگی ضمن تحکیم وحدت و همبستگی ملت ایران؛ اثرگذاری عمیقی بر سایر کشورها و قدرت‌ها داشته‌اند. امروزه نیز ایرانیان می‌کوشند تا با درآمیختن انگیزه‌های ملی-اسلامی کهن خود با ارزش‌های انسانی دوران مدرن هویت ملی نوینی را شکل دهند [۱۰].

۵) قومیت، نژاد و همزیستی مسالمت آمیز آن‌ها: ایرانیان اصالتاً از نژاد آریایی هستند که ۳۵۰۰ سال پیش وارد ایران شدند. امروزه اقوام فارس، آذری، کردها، عرب‌ها، بلوچ‌ها و ترکمن‌ها در کشور ایران ساکن هستند. نکته قابل توجه این که، اقوام مختلف ایرانی در طول تاریخ ثابت کرده‌اند هویتشان در پیوند با ایران شکل گرفته است و تکیه بر قومیت، جدای از فضای جغرافیایی ایران، در آنها دیده نمی‌شود. گواه این مسئله

یکپارچگی و حضور همه اقوام، ادیان و مذاهب ایرانی در دفاع از کشور در جنگ هشت ساله می‌باشد [۱۰].

۶) مذاهب: تلاش در جهت تقریب مذاهب با استفاده از ابزارهای مختلف سیاسی، فرهنگی حضور در مجامع بین‌المللی: حضور فعال در مجامع بین‌المللی و پیمان‌های منطقه‌ای می‌تواند قدرت چانه زنی و دیپلماتیک ایران را در مسائل مختلف افزایش دهد. عضویت یا شرکت در سازمان‌ها و نهادهای مختلف ضمن مشروعیت بخشی با فراهم نمودن امکانات مختلف اقتصادی و فرهنگی و نیز تأمین منابع مالی می‌تواند در افزایش قدرت ملی اثرگذار باشد [۹].

منابع مؤلّد قدرت نرم

نای از سه عامل به عنوان منابع مؤلّد قدرت نرم نام می‌برد که عبارتند از: فرهنگ، ارزش‌ها و سیاست خارجی. البته نای هیچ‌یک از این سه مؤلفه را به صورت مطلق مطرح نمی‌کند بلکه برای آن‌ها شروطی قائل می‌شود. به زعم وی فرهنگ در صورتی که برای دیگران جذاب باشد، ارزش‌ها در صورتی که در داخل و خارج مورد توجه قرار گیرند و البته توسط اقدامات و رویه‌های ناهمخوان تضعیف نگردند و سیاست خارجی در صورتی که مشروع، درون‌گذارنده و دارای اقتدار اخلاقی به نظر آید، در زمره‌ی منابع قدرت نرم محسوب می‌شوند. ذیل این منابع سه‌گانه با تفصیل بیش‌تری مورد بررسی قرار خواهند گرفت [۱۱].

پیشینه‌های پژوهش

جدول (۱) پیشینه تحقیقات انجام شده

کشور	اهداف	افق زمانی	روش‌شناسی‌ها
ایران	در این پژوهش، ابتدا انواع رویکردهای تهدیدات نرم دشمنان علیه جمهوری اسلامی ایران معرفی شده و مفاهیم نظری تهدیدات نرم و انواع چنین تهدیداتی بیان گردیده است. در ادامه قدرت نرم با تأکید بر دفاع سایبری متقاعد کننده تشریح شده است. تحلیل محیط داخلی و خارجی قدرت نرم و استخراج تهدیدات، فرصت‌ها و نقاط قوت و ضعف آن از محورهای بعدی در این پژوهش است.	۱۵ سال	تجزیه و تحلیل، کیفی، کمی، امیخته
ایران	در این تحقیق سه مقوله اساسی درخصوص تهدیدات سایبری مورد بررسی	۱۰ سال	دلفی فناورانه و دلفی اجتماعی

کشور	اهداف	افق زمانی	روش‌شناسی‌ها
	قرار می‌گیرد. در ابتدا دو هدف کمی از تهدیدات سایبری نفوذ به سیستم‌ها جهت ایجاد اختلال و یا دسترسی به اطلاعات در یک سازمان شرح داده می‌شود. در مقوله دوم، عوامل مؤثر بر تهدیدات سایبری مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد و در نهایت با توجه به شناخت اهداف و عوامل مؤثر بر تهدیدات سایبری به بیان عوامل کلیدی جهت پیشگیری و مقابله با تهدیدات سایبری پرداخته می‌شود.		
ایران	این پژوهش با بهره‌گیری از رهیافت سازه‌انگاری برای درک رابطه میان هویت ایرانی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، روشی توصیفی داشته و مبتنی بر استدلال و تحلیل است. چنانچه یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، در میان مؤلفه‌های هویت ملی، هویت جدید ایرانی که بر اساس شاخص‌ها و معیارهای حقوقی و انسانی و در عین حال اسلامی تعریف می‌شود، بیشترین تاثیر را بر افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران دارد. بنابراین، تقویت این‌بخش از هویت ایرانی، اثربخشی بیشتر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران را در جهان و به ویژه در میان ملل مسلمان به دنبال خواهد داشت.	۵ تا ۱۰ سال ۳۰ سال	تجزیه و تحلیل، کیفی، کمی، آمیخته

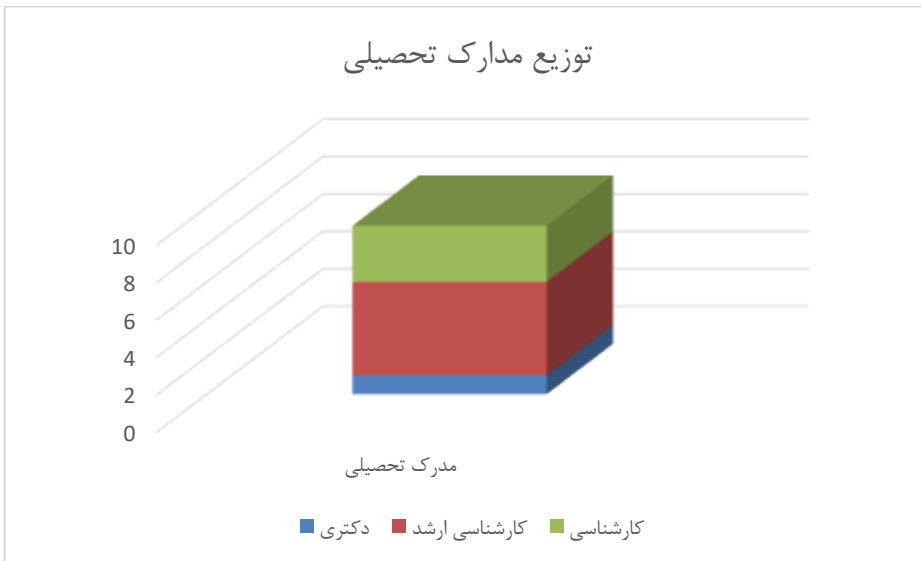
روش‌شناسی پژوهش

دربخش شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقاء قدرت نرم در ارتش جمهوری اسلامی ایران این پژوهش با توجه به نیاز به مصاحبه‌های باز با خبرگان و صاحب‌نظران قدرت نرم جهت شناسایی عوامل مؤثر بر آن، از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی استفاده شد. در این روش در ابتدا با مشورت با خبرگان تعداد ۹ نفر از صاحب‌نظران قدرت نرم در ارتش شناسایی شدند و طرح اولیه پژوهش تایید شدند. روایی و پایایی سوالات مصاحبه با نظر خبرگان در طول فرآیند پژوهش تایید شد.

در این راستا با تعداد ۹ نفر از خبرگان که شامل صاحب نظران و خبرگان قدرت نرم در ارتش جمهوری اسلامی ایران بودند، مصاحبه به عمل آمد. لازم به ذکر است سوالات مصاحبه بصورت ۶ سوال باز بودند که پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان در مرحله تجزیه و تحلیل کدگذاری شدند تا عوامل مؤثر بر ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران در چهار مولفه ارتقاء انسجام بخشی، هویت، معنویت افزایی و بصیرت افزایی استخراج شود. در فرآیند مصاحبه پس از اتمام مصاحبه با نفردهم، مشاهده شد که عوامل استخراج شده تکراری شده‌اند؛ لذا فرآیند مصاحبه متوقف شد.

به عنوان مثال در پاسخ یکی از مصاحبه‌شوندگان مطرح شد که: "... ارتش کشور عزیز ما با فرهنگ غنی ایرانی و اسلامی خود... با افزایش روحیه جهادی، بسیجی و شهادت می‌تواند دارای مزیتی باشد که... سایر ملل از آن بی‌بهره هستند...". محقق پس از بررسی عبارت فوق کد افزایش روحیه مقاومت و شهادت را به این عبارت به عنوان عاملی مؤثر بر ارتقاء انسجام در ارتش جمهوری اسلامی ایران تخصیص داد. در فرآیند استخراج عوامل و یکپارچه‌سازی آنها، عواملی که همپوشانی داشتند و تکراری بودند، تعدیل شدند تا تحت عنوان یک کد واحد ارائه شوند.

از میان ۹ نفر مصاحبه‌شونده ۱ نفر دارای مدرک دکتری، ۷ نفر کارشناسی ارشد و ۳ نفر کارشناسی بودند.

نمودار (۱) مدرک تحصیلی

در ادامه عواملی که پس از انجام مصاحبه‌ها به عنوان عوامل موثر بر مولفه‌های ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران استخراج شدند، ارائه می‌شوند.

جدول (۲) عوامل موثر بر ارتقاء انسجام ارتش جمهوری اسلامی ایران

ردیف	عامل
۱	اعتقاد به ولایت فقیه
۲	تقویت خدا باوری
۳	ایجاد روحیه کار تیمی
۴	ایجاد تفکر کل نگر
۵	تقویت ارجحیت دادن منافع عمومی بر منافع شخصی
۶	الگوسازی بر اساس آموزه‌های دینی
۷	افزایش روحیه مقاومت و شهادت

جدول (۳) عوامل موثر بر هویت بخشی در ارتش جمهوری اسلامی ایران

ردیف	عامل
۱	ترویج حق مداری
۲	ترویج عزت نفس
۳	تشویق به خود باوری
۴	انتقال ارزش‌ها
۵	تقویت مسئولیت پذیری
۶	آموزش ارزش‌های دینی
۷	کاهش شکاف نسلی

جدول (۴) عوامل موثر بر معنویت افزایی ارتش جمهوری اسلامی ایران

ردیف	عامل
۱	تقویت ایمان
۲	ایجاد زهد
۳	تقویت اعتقاد به معاد
۴	تقویت توجه به معنویت فطری

ردیف	عامل
۵	ترویج ارزش‌های اسلامی
۶	اهمیت دادن به اخلاق در امور
۷	هماهنگی نهادهای علمی و تربیتی
۸	تامین نیازهای زیستی
۹	اعتقاد به جوانان
۱۰	احیای امر به معروف و نهی از منکر

جدول (۵) عوامل مؤثر بر بصیرت افزایشی ارتش جمهوری اسلامی ایران

ردیف	عامل
۱	تقویت اعتقاد به باورهای دینی
۲	تشخیص صحیح و دقیق حق و باطل
۳	حرکت در مسیر حق و حقیقت
۴	درک درست موقعیت و وظیفه شناسی
۵	پرهیز از سطحی نگری
۶	تقویت انگیزه حقیقت جویی
۷	عبرت‌گیری از تاریخ
۸	دشمن شناسی

پس از استخراج عوامل مؤثر بر ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران، وارد مرحله اولویت‌بندی این عوامل می‌شویم. جهت اولویت‌بندی عوامل از طیف ۵ تایی لیکرت استفاده شد. برای آزمون رتبه‌بندی از کارکنان پایور آجا که دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد تا دکترا در رشته‌های مرتبط با فعالیت‌های عملیاتی و غیرعملیاتی و در محدوده درجات افسر ارشدی و به بالا هستند، استفاده شد. قبل از آغاز تحلیل پرسشنامه‌ها و نتایج آن لازم است پایایی و روایی پرسشنامه آزمون شود. روایی عبارتست از توانایی ابزار مورد استفاده در اندازه‌گیری صفتی که مورد پژوهش است. روش‌های گوناگونی برای سنجش روایی وجود دارد. در این پژوهش روایی ظاهری و محتوایی به تایید خبرگان رسید تا در پژوهش مورد استفاده قرار گیرد. همچنین برای تعیین پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. پس از توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، با استفاده از پاسخ‌های بدست آمده آزمون آلفای کرونباخ برای پرسشنامه اولویت‌بندی روش‌ها انجام شد که در ادامه نتایج آن ارائه شده است.

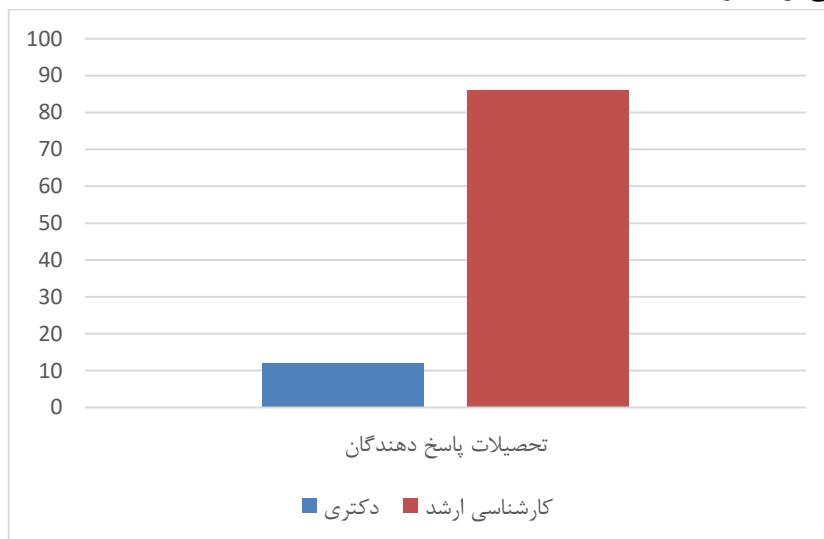
جدول (۶) آلفای کرونباخ

تعداد سوالات پرسشنامه	آلفای کرونباخ
۳۲	۰.۸۱۲

با توجه به اینکه آلفای کرونباخ پرسشنامه پژوهش ۰.۸۱۲ شده است و این عدد بالاتر از ۰.۷ می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت که پرسشنامه استفاده شده در این پژوهش از نظر پایایی مورد تایید است.

در این مرحله طبق فصل سوم، ۹۸ نفر از کارکنان پایور آجا که دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد تا دکترا در رشته‌های مرتبط با فعالیت‌های عملیاتی و غیرعملیاتی و در محدوده درجات افسر ارشدی و به بالا هستند، استفاده شد.

از میان پاسخ‌دهندگان در این مرحله ۱۲ نفر دارای مدرک دکتری، ۸۶ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند.

برای محاسبه وزن هریک از عوامل از روش میانگین موزون استفاده شده است. بدین منظور، ارزش هر گویه که بر اساس طیف لیکرت عددی بین ۱ تا ۵ است، در فراوانی نسبی هر یک از گویه‌ها که بر اساس داده‌های استخراج شده از پرسشنامه اول بدست آمده است، ضرب می‌شود. مجموع این حاصلضرب‌ها، ارزش هر شاخص را بدست می‌آورد. از آنجا که برای تحلیل هر عامل لازم است تا این اعداد بین صفر و یک باشد، این ارزش‌ها باید نرمال‌سازی شود. بدین منظور مجموع ارزش‌های هر عامل جمع شده و عددی بدست می‌آید که ارزش هر شاخص بر این عدد تقسیم می‌شود. بدین ترتیب ارزش هریک از شاخص‌ها نرمال شده و می‌توان از آنها برای محاسبه هر عامل استفاده نمود.

در ادامه نتایج آزمون میانگین موزون برای هر یک از چهار مولفه ارتقاء انسجام بخشی، هویت بخشی، معنویت افزایی و بصیرت افزایی ارائه شده است.

جدول (۷) اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ارتقاء انسجام ارتش جمهوری اسلامی ایران

شاخص‌ها	گزینه‌ها و ارزش وزنی آن‌ها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	وزن
		۱	۲	۳	۴	۵		
اعتقاد به ولایت فقیه	فراوانی مطلق	-	۲	۲۸	۴۲	۲۶	۳.۸۹۸	۰.۱۵۲
	فراوانی نسبی	-	۰.۰۲۰	۰.۲۸۶	۰.۴۲۹	۰.۲۶۵		
	نسبی*ارزش گزینه	-	۰.۰۴۱	۰.۸۵۷	۱.۷۱۴	۱.۳۲۷		
تقویت خداآوری	فراوانی مطلق	-	-	۲۲	۵۴	۲۲	۴.۰۰۰	۰.۱۵۶
	فراوانی نسبی	-	-	۰.۲۲۴	۰.۵۵۱	۰.۲۲۴		
	نسبی*ارزش گزینه	-	-	۰.۶۷۳	۲.۲۰۴	۱.۱۲۲		
ایجاد روحیه ی کار تیمی	فراوانی مطلق	۲	۵	۴۲	۳۰	۱۹	۳.۴۸۰	۰.۱۳۶
	فراوانی نسبی	۰.۰۲۰	۰.۰۵۱	۰.۴۲۹	۰.۳۰۶	۰.۱۹۴		
	نسبی*ارزش گزینه	۰.۰۲۰	۰.۱۰۲	۱.۲۸۶	۱.۲۲۴	۰.۹۶۹		
ایجاد تفکر کل نگر	فراوانی مطلق	۵	۸	۲۱	۳۵	۲۹	۳.۵۵۱	۰.۱۳۸
	فراوانی نسبی	۰.۰۵۱	۰.۰۸۲	۰.۲۱۴	۰.۳۵۷	۰.۲۹۶		
	نسبی*ارزش گزینه	۰.۰۵۱	۰.۱۶۳	۰.۶۴۳	۱.۴۲۹	۱.۴۸۰		
تقویت ارجحیت	فراوانی مطلق	۵	۷	۳۵	۲۰	۳۱	۳.۴۶۹	۰.۱۳۵
	فراوانی نسبی	۰.۰۵۱	۰.۰۷۱	۰.۳۵۷	۰.۲۰۴	۰.۳۱۶		

شاخص‌ها	گزینه‌ها و ارزش وزنی آن‌ها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	وزن
		۱	۲	۳	۴	۵		
دادن منافع عمومی بر منافع شخصی	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۵۱	۰.۱۴۳	۱.۰۷۱	۰.۸۱۶	۱.۵۸۲		
الگو سازی بر اساس آموزه های دینی	فراوانی مطلق	-	۵	۳۵	۳۷	۲۱	۳.۶۵۳	۰.۱۴۲
	فراوانی نسبی	-	۰.۰۵۱	۰.۳۵۷	۰.۳۷۸	۰.۲۱۴		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	۰.۱۰۲	۱.۰۷۱	۱.۵۱۰	۱.۰۷۱		
افزایش روحیه ی مقاومت و شهادت	فراوانی مطلق	-	۱۲	۱۹	۴۰	۲۷	۳.۵۹۲	۰.۱۴۰
	فراوانی نسبی	-	۰.۱۲۲	۰.۱۹۴	۰.۴۰۸	۰.۲۷۶		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	۰.۲۴۵	۰.۵۸۲	۱.۶۳۳	۱.۳۷۸		

بر اساس جدول فوق، از بین عوامل موثر بر ارتقاء انسجام ارتش جمهوری اسلامی ایران به ترتیب عوامل تقویت خداپاوری، اعتقاد به ولایت فقیه، الگوسازی بر اساس آموزه‌های دینی و افزایش روحیه مقاومت و شهادت بیشترین اولویت را دارند.

جدول (۸) اولویت‌بندی عوامل موثر بر هویت بخشی در ارتش جمهوری اسلامی ایران

شاخص‌ها	گزینه‌ها و ارزش وزنی آن‌ها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	وزن
		۱	۲	۳	۴	۵		
ترویج حق	فراوانی مطلق	-	۲	۲۸	۴۲	۲۶	۳.۸۹۸	۰.۱۴۵

مداری	فراوانی نسبی	-	۰.۰۲۰	۰.۲۸۶	۰.۴۲۹	۰.۲۶۵		
	فراوانی نسبی*ارزش گزینه	-	۰.۰۴۱	۰.۸۵۷	۱.۷۱۴	۱.۳۲۷		
ترویج عزت نفس	فراوانی مطلق	-	۵	۲۲	۵۴	۱۷	۳.۷۴۵	۰.۱۳۹
	فراوانی نسبی	-	۰.۰۵۱	۰.۲۲۴	۰.۵۵۱	۰.۱۷۳		
	فراوانی نسبی*ارزش گزینه	-	۰.۱۰۲	۰.۶۷۳	۲.۲۰۴	۰.۸۶۷		
تشویق به خودباوری	فراوانی مطلق	۲	۵	۳۷	۲۰	۳۴	۳.۶۸۴	۰.۱۳۷
	فراوانی نسبی	۰.۰۲۰	۰.۰۵۱	۰.۳۷۸	۰.۲۰۴	۰.۳۴۷		
	فراوانی نسبی*ارزش گزینه	۰.۰۲۰	۰.۱۰۲	۱.۱۳۳	۰.۸۱۶	۱.۷۳۵		
انتقال ارزش‌ها	فراوانی مطلق	-	-	۲۱	۳۵	۴۲	۴.۲۱۴	۰.۱۵۷
	فراوانی نسبی	-	-	۰.۲۱۴	۰.۳۵۷	۰.۴۲۹		
	فراوانی نسبی*ارزش گزینه	-	-	۰.۶۴۳	۱.۴۲۹	۲.۱۴۳		
تقویت مسئولیت	فراوانی مطلق	۵	۶	۳۵	۲۰	۳۲	۳.۵۲۰	۰.۱۳۱

پذیری	فراوانی نسبی	۰.۰۵۱	۰.۰۶۱	۰.۳۵۷	۰.۲۰۴	۰.۳۲۷		
	فراوانی نسبی*ارزش گزینه	۰.۰۵۱	۰.۱۲۲	۱.۰۷۱	۰.۸۱۶	۱.۶۳۳		
آموزش ارزش های دینی	فراوانی مطلق	-	-	۴۲	۲۵	۳۱	۳.۸۸۸	۰.۱۴۵
	فراوانی نسبی	-	-	۰.۴۲۹	۰.۲۵۵	۰.۳۱۶		
	فراوانی نسبی*ارزش گزینه	-	-	۱.۲۸۶	۱.۰۲۰	۱.۵۸۲		
کاهش شکاف نسلی	فراوانی مطلق	-	۵	۱۹	۴۰	۳۴	۳.۹۴۹	۰.۱۴۷
	فراوانی نسبی	-	۰.۰۵۱	۰.۱۹۴	۰.۴۰۸	۰.۳۴۷		
	فراوانی نسبی*ارزش گزینه	-	۰.۱۰۲	۰.۵۸۲	۱.۶۳۳	۱.۷۳۵		

بر اساس جدول فوق، از بین عوامل موثر بر هویت بخشی در ارتش جمهوری اسلامی ایران به ترتیب انتقال ارزش‌ها، کاهش شکاف نسلی، آموزش ارزش‌های دینی و ترویج حق مداری بیشترین اولویت را دارند.

جدول (۹) اولویت‌بندی عوامل موثر بر معنویت‌افزایی ارتش جمهوری اسلامی ایران

شاخصها	گزینه‌ها و ارزش وزنی آنها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	وزن
		۱	۲	۳	۴	۵		
تقویت ایمان	فراوانی مطلق	-	۲	۲۰	۴۲	۳۴	۴.۰۶۱	۰.۱۲۳
	فراوانی نسبی	-	۰.۰۲۰	۰.۲۰۴	۰.۴۲۹	۰.۳۴۷		

شاخصها	گزینه‌ها و ارزش وزنی آنها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	وزن
		۱	۲	۳	۴	۵		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	۰.۰۴۱	۰.۶۱۲	۱.۷۱۴	۱.۷۳۵		
ایجاد زهد	فراوانی مطلق	-	-	۲۲	۵۴	۲۲	۴.۰۰۰	۰.۱۲۱
	فراوانی نسبی	-	-	۰.۲۲۴	۰.۵۵۱	۰.۲۲۴		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	-	۰.۶۷۳	۲.۲۰۴	۱.۱۲۲		
تقویت اعتقاد به معاد	فراوانی مطلق	۲	۵	۳۵	۱۲	۴۴	۳.۸۰۶	۰.۱۱۵
	فراوانی نسبی	۰.۰۲۰	۰.۰۵۱	۰.۳۵۷	۰.۱۲۲	۰.۴۴۹		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۲۰	۰.۱۰۲	۱.۰۷۱	۰.۴۹۰	۲.۲۴۵		
تقویت توجه به معنویت فطری	فراوانی مطلق	۲	۱۸	۳۵	۲۸	۱۵	۲.۹۸۰	۰.۰۹۰
	فراوانی نسبی	۰.۰۲۰	۰.۱۸۴	۰.۳۵۷	۰.۲۸۶	۰.۱۵۳		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۲۰	۰.۳۶۷	۱.۰۷۱	۱.۱۴۳	۰.۷۶۵		
ارزش‌های اسلامی	فراوانی مطلق	۵	۶	۳۵	۲۰	۳۲	۳.۵۲۰	۰.۱۰۶
	فراوانی نسبی	۰.۰۵۱	۰.۰۶۱	۰.۳۵۷	۰.۲۰۴	۰.۳۲۷		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۵۱	۰.۱۲۲	۱.۰۷۱	۰.۸۱۶	۱.۶۳۳		
اهمیت دادن به	فراوانی مطلق	۷	۱۰	۴۲	۲۵	۱۴	۳.۰۲۰	۰.۰۹۱
	فراوانی نسبی	۰.۰۷۱	۰.۱۰۲	۰.۴۲۹	۰.۲۵۵	۰.۱۴۳		

شاخصها	گزینه‌ها و ارزش وزنی آنها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	وزن
		۱	۲	۳	۴	۵		
اخلاق در امور	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۷۱	۰.۲۰۴	۱.۲۸۶	۱.۰۲۰	۰.۷۱۴		
هماهنگی نهاد های علمی و تربیتی	فراوانی مطلق	۱۲	۱۸	۱۹	۴۰	۹	۲.۶۷۳	۰.۰۸۱
	فراوانی نسبی	۰.۱۲۲	۰.۱۸۴	۰.۱۹۴	۰.۴۰۸	۰.۰۹۲		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۱۲۲	۰.۳۶۷	۰.۵۸۲	۱.۶۳۳	۰.۴۵۹		
تامین نیازهای زیستی	فراوانی مطلق	-	۸	۳۹	۳۸	۱۳	۳.۴۰۸	۰.۱۰۳
	فراوانی نسبی	-	۰.۰۸۲	۰.۳۹۸	۰.۳۸۸	۰.۱۳۳		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	۰.۱۶۳	۱.۱۹۴	۱.۵۵۱	۰.۶۶۳		
اعتقاد به جوانان	فراوانی مطلق	۵	۱۲	۴۲	۳۵	۴	۲.۹۱۸	۰.۰۸۸
	فراوانی نسبی	۰.۰۵۱	۰.۱۲۲	۰.۴۲۹	۰.۳۵۷	۰.۰۴۱		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۵۱	۰.۲۴۵	۱.۲۸۶	۱.۴۲۹	۰.۲۰۴		
احیای امر به معروف و نهی از منکر	فراوانی مطلق	۱۰	۱۵	۳۲	۳۱	۱۰	۲.۷۵۵	۰.۰۸۳
	فراوانی نسبی	۰.۱۰۲	۰.۱۵۳	۰.۳۲۷	۰.۳۱۶	۰.۱۰۲		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۱۰۲	۰.۳۰۶	۰.۹۸۰	۱.۲۶۵	۰.۵۱۰		

بر اساس جدول فوق، از بین عوامل مؤثر بر معنویت افزایشی ارتش جمهوری اسلامی ایران به ترتیب تقویت ایمان، ایجاد زهد، تقویت اعتقاد به معاد و ترویج ارزش‌های اسلامی بیشترین اولویت را دارند.

جدول (۱۰) اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر بصیرت افزایشی ارتش جمهوری اسلامی ایران

شاخص‌ها	گزینه‌ها و ارزش وزنی آن‌ها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	وزن
		۱	۲	۳	۴	۵		
تقویت اعتقاد به باورهای دینی	فراوانی مطلق	-	۲	۲۸	۴۲	۲۶	۳.۸۹۸	۰.۱۴۷
	فراوانی نسبی	-	۰.۰۲۰	۰.۲۸۶	۰.۴۲۹	۰.۲۶۵		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	۰.۰۴۱	۰.۸۵۷	۱.۷۱۴	۱.۳۲۷		
تشخیص صحیح و دقیق حق و باطل	فراوانی مطلق	-	-	۲۲	۵۴	۲۲	۴.۰۰۰	۰.۱۵۱
	فراوانی نسبی	-	-	۰.۲۲۴	۰.۵۵۱	۰.۲۲۴		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	-	۰.۶۷۳	۲.۲۰۴	۱.۱۲۲		
حرکت در مسیر حق و حقیقت	فراوانی مطلق	۷	۱۹	۳۵	۲۵	۱۲	۲.۷۰۴	۰.۱۰۲
	فراوانی نسبی	۰.۰۷۱	۰.۱۹۴	۰.۳۵۷	۰.۲۵۵	۰.۱۲۲		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۷۱	۰.۳۸۸	۱.۰۷۱	۱.۰۲۰	۰.۶۱۲		
درک درست موقعیت و وظیفه شناسی	فراوانی مطلق	۵	۱۸	۴۲	۳۲	۱	۲.۶۴۳	۰.۱۰۰
	فراوانی نسبی	۰.۰۵۱	۰.۱۸۴	۰.۴۲۹	۰.۳۲۷	۰.۰۱۰		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۵۱	۰.۳۶۷	۱.۲۸۶	۱.۳۰۶	۰.۰۵۱		
پرهیز از	فراوانی مطلق	۵	۶	۳۵	۲۰	۳۲	۳.۵۲۰	۰.۱۳۳

شاخص‌ها	گزینه‌ها و ارزش وزنی آن‌ها	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	وزن
		۱	۲	۳	۴	۵		
سطحی نگری	فراوانی نسبی	۰.۰۵۱	۰.۰۶۱	۰.۳۵۷	۰.۲۰۴	۰.۳۲۷		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۵۱	۰.۱۲۲	۱.۰۷۱	۰.۸۱۶	۱.۶۳۳		
تقویت انگیزه حقیقت جویی	فراوانی مطلق	۷	۱۰	۴۲	۲۵	۱۴	۳.۰۲۰	۰.۱۱۴
	فراوانی نسبی	۰.۰۷۱	۰.۱۰۲	۰.۴۲۹	۰.۲۵۵	۰.۱۴۳		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	۰.۰۷۱	۰.۲۰۴	۱.۲۸۶	۱.۰۲۰	۰.۷۱۴		
عبرت گیری از تاریخ	فراوانی مطلق	-	۱۸	۴۲	۳۵	۳	۲.۸۶۷	۰.۱۰۸
	فراوانی نسبی	-	۰.۱۸۴	۰.۴۲۹	۰.۳۵۷	۰.۰۳۱		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	۰.۳۶۷	۱.۲۸۶	۱.۴۲۹	۰.۱۵۳		
دشمن شناسی	فراوانی مطلق	-	۲	۳۲	۳۸	۲۶	۳.۸۵۷	۰.۱۴۵
	فراوانی نسبی	-	۰.۰۲۰	۰.۳۲۷	۰.۳۸۸	۰.۲۶۵		
	فراوانی نسبی* ارزش گزینه	-	۰.۰۴۱	۰.۹۸۰	۱.۵۵۱	۱.۳۲۷		

بر اساس جدول فوق، از بین عوامل موثر بر بصیرت افزایشی ارتش جمهوری اسلامی ایران به ترتیب تشخیص صحیح و دقیق حق و باطل، تقویت اعتقاد به باورهای دینی و دشمن بیشترین اولویت را دارند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

ملت‌ها خواست‌ها، آرمان‌ها و منافع متعددی دارند که برآورده شدن آنها تابعی از سطح و چگونگی قدرت ملی به ویژه در مقایسه با سایر کشورهاست. اگر کشوری از قدرت ملی بالایی

برخوردار باشد، می‌تواند خواسته‌های خود را بدون مانع تأمین کند. برخی قدرت‌ها نه تنها در سطح جهان و کره زمین چنین قدرتی دارند، بلکه بر ماورای مرزهای کره زمین نیز دسترسی دارند. برخی نیز آن چنان ضعیف‌اند که در تأمین نیازها و خواسته‌های ابتدایی خود ناتوان‌اند. می‌توان گفت بین قدرت ملی یک کشور و میزان نقش آفرینی آن کشور در روابط بین‌الملل رابطه مستقیمی وجود دارد. به عبارتی در جامعه بین‌المللی هر یک از اعضا، به سهم خود نقش آفرین و در تعاملات جهانی اثرگذار هستند.

قدرت نرم توانایی دستیابی دولت‌ها، سازمان‌ها و افراد به اهدافی معین از طریق متقاعد کردن دیگران (و نه تشویق و یا تهدید آنان) به انجام کاری و یا باز داشتن آنان از کاری می‌باشد که بر خلاف میل اولیه آنان بوده است. متقاعد کردن دیگران بدون توسل به تشویق و یا تهدید مستلزم استفاده از جاذبه‌ها یا جذابیت‌ها می‌باشد که بدون آنها قدرت نرم تحقق‌یافتنی نیست. قدرت نرم با قدرت سخت که بر پایه زور و اجبار و نیز پرداخت حقوق و مزایا استوار است، تفاوت آشکار دارد. قدرت نرم در عرصه بین‌المللی نه تنها توسط دولت‌ها، بلکه همچنین توسط همه بازیگران فراملی نظیر سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی وای نهادهای بین‌المللی دیگر و حتی سازمان‌های داخلی اعمال می‌شود.

تحولات اخیر جهانی و منطقه‌ای به شدت بر روی نوع تهدیدات نرم علیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران تأثیر گذاشته است. کلیه ارگان‌ها و واحدهای نیروهای مسلح از جمله ارتش در این راستا نیاز به تطبیق خود با شرایط جدید و تغییر نگرش سازمانی برآمده از آینده‌پژوهی تهدیدات قدرت نرم خواهند داشت. گروهی از این تهدیدات در ارتش جمهوری اسلامی ایران گروه درحوزه انسجام و یکپارچگی، معنویت، هویت، بصیرت و... قرار می‌گیرند که طی آن دشمنان سعی می‌کنند برای دولت‌ها، جوامع و ملت‌ها مشکلاتی فراهم و زمینه را برای برتری خود فراهم نمایند. وظیفه کل ارکان نظام از جمله ارتش در دفاع از دستاوردهای انقلاب اسلامی، حفظ آمادگی کامل اتحاد و یکپارچگی در برابر اینگونه تهدیدات است.

با توجه به تحلیل‌های صورت گرفته در فصل چهارم، در این فصل عوامل شناسایی شده‌ی مؤثر بر ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران ارائه شده است و از میان آن‌ها آن عواملی که از اهمیت بیشتری برخوردار بوده‌اند، ذکر شده‌اند.

نتیجه‌گیری هدف اول: شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقاء انسجام در ارتش جمهوری اسلامی ایران
با توجه به مطالعات اسناد، کتب و مقالات در فصل دوم و همچنین مصاحبه‌های صورت گرفته با خبرگان قدرت نرم، عواملی به عنوان عوامل مؤثر بر ارتقاء انسجام به عنوان یکی از مولفه‌های

ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران شناسایی شده‌اند که در ادامه ارائه می‌شوند. این عوامل عبارتند از:

- اعتقاد به ولایت فقیه
- تقویت خداباوری
- ایجاد روحیه‌ی کار تیمی
- ایجاد تفکر کل نگر
- تقویت ارجحیت دادن منافع عمومی بر منافع شخصی
- الگوسازی بر اساس آموزه‌های دینی
- افزایش روحیه‌ی مقاومت و شهادت

پس از شناسایی عوامل فوق با استفاده از پرسشنامه، عوامل اولویت‌بندی شدند که در پایان مرحله‌ی تجزیه تحلیل از بین عوامل موثر بر ارتقاء انسجام ارتش جمهوری اسلامی ایران به ترتیب عوامل تقویت خداباوری، اعتقاد به ولایت فقیه، الگوسازی بر اساس آموزه‌های دینی و افزایش روحیه مقاومت و شهادت بیشترین اولویت را داشتند.

نتیجه‌گیری هدف دوم: شناسایی عوامل موثر بر هویت بخشی در ارتش جمهوری اسلامی ایران
در مورد هدف دوم پژوهش عواملی تحت عنوان عوامل موثر بر هویت بخشی در ارتش جمهوری اسلامی ایران شناسایی شدند. این عوامل عبارتند از:

- ترویج حق مداری
- ترویج عزت نفس
- تشویق به خودباوری
- انتقال ارزش‌ها
- تقویت مسئولیت‌پذیری آموزش ارزش‌های دینی
- کاهش شکاف نسلی

پس از شناسایی عوامل فوق با استفاده از پرسشنامه، عوامل اولویت‌بندی شدند که در پایان مرحله‌ی تجزیه تحلیل از بین عوامل موثر بر هویت بخشی در ارتش جمهوری اسلامی ایران از بین عوامل موثر بر هویت بخشی در ارتش جمهوری اسلامی ایران به ترتیب انتقال ارزش‌ها، کاهش شکاف نسلی، آموزش ارزش‌های دینی و ترویج حق مداری بیشترین اولویت را داشتند.

نتیجه‌گیری هدف سوم: شناسایی عوامل مؤثر بر معنویت‌افزایی ارتش جمهوری اسلامی ایران هدف سوم این پژوهش عبارت است از شناسایی عوامل مؤثر بر معنویت‌افزایی ارتش جمهوری اسلامی ایران. در این رابطه عواملی به شرح زیر شناسایی شدند:

- تقویت ایمان
- ایجاد زهد
- تقویت اعتقاد به معاد
- تقویت توجه به معنویت فطری
- ترویج ارزش‌های اسلامی
- اهمیت دادن به اخلاق در امور
- هماهنگی نهادهای علمی و تربیتی
- تامین نیازهای زیستی
- اعتقاد به جوانان
- احیای امر به معروف و نهی از منکر

پس از شناسایی عوامل فوق با استفاده از پرسشنامه، عوامل اولویت‌بندی شدند که در پایان مرحله تجزیه و تحلیل از بین عوامل مؤثر بر عوامل مؤثر بر معنویت‌افزایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به ترتیب تقویت ایمان، ایجاد زهد، تقویت اعتقاد به معاد و ترویج ارزش‌های اسلامی بیشترین اولویت را داشتند.

نتیجه‌گیری هدف چهارم: شناسایی عوامل مؤثر بر بصیرت‌افزایی ارتش جمهوری اسلامی ایران همچنین در مورد عوامل مؤثر بر بصیرت‌افزایی ارتش جمهوری اسلامی ایران عوامل زیر شناسایی شدند:

- تقویت اعتقاد به باورهای دینی
- تشخیص صحیح و دقیق حق و باطل
- حرکت در مسیر حق و حقیقت
- درک درست موقعیت و وظیفه‌شناسی پرهیز از سطحی‌نگری
- تقویت انگیزه حقیقت‌جویی
- عبرت‌گیری از تاریخ

دشمن‌شناسی پس از شناسایی عوامل فوق با استفاده از پرسشنامه، عوامل اولویت‌بندی شدند که در پایان مرحله‌ی تجزیه و تحلیل از بین عوامل مؤثر بر بصیرت‌افزایی ارتش جمهوری اسلامی

ایران به ترتیب تشخیص صحیح و دقیق حق و باطل، تقویت اعتقاد به باورهای دینی و دشمن بیشترین اولویت را داشتند.

پیشنهادها

در این پژوهش عوامل موثر بر ارتقاء قدرت نرم ارتش جمهوری اسلامی ایران تحت چهار مولفه‌ی انسجام، هویت بخشی، معنویت افزایی و بصیرت افزایی شناسایی و سپس اولویت‌بندی شدند. در این قسمت پیشنهادهای ارائه می‌گردد.

پیشنهادات عملی

قدرت به مفهوم تأثیرگذاری بر رفتار دیگران است، به‌نحوی که آنچه می‌خواهیم اتفاق بیفتد. قدرت نرم، توانایی به دست آوردن خواسته‌ها و اثرگذاری بر رفتار دیگران از طریق مجذوب کردن به جای اجبار، تهدید و تشویق (قدرت سخت) است. قدرت نرم بر جذابیت و کشش مبتنی است که از طریق جذابیت‌های فرهنگی، ایده‌های سیاسی و سیاست‌ها صورت می‌گیرد. قدرت نرم که به معنای هدف قرار دادن قوه شناخت عموم مردم و نخبگان جامعه هدف با تغییر هنجارها، ارزش‌ها، باورها، نگرش‌ها و رفتارها از طریق مدیریت ادراک و برداشت است. این نوع قدرت شکل تکامل یافته‌تر، پیشرفته‌تر، عمیق‌تر و وسیع‌تر جنگ روانی است که مبتنی بر جامعه شبکه‌ای (با زیرساخت رسانه‌های نوین) بوده و با مدیریت ادراک و برداشت انجام می‌گیرد. مهم‌ترین ویژگی قدرت نرم، متکی بودن به زیرساخت‌های رسانه‌ای نوین سایبری است که ذهن و تفکر انسان را مورد هدف قرار می‌دهد. در همین راستا به نهادهای تصمیم‌گیر ارتش جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد می‌گردد تا به در راستای ارتقاء قدرت ارتش تلاش روزافزایی کنند چراکه میدان جنگ امروز در چنین حوزه‌هایی است و چه بسا که افزایش قدرت نرم باعث افزایش قدرت سخت نیز شود.

همانطور که عنوان شد قدرت نرم چهره‌ی جدیدی از جنگ را برای بشر و کشورها ترسیم کرده است. امروزه دشمن‌ها و نیروهای ضد یکدیگر در تلاش‌اند با استفاده دشمنی در قالب جنگ نرم با یکدیگر مبارزه کنند و بدون ردپایی از خود رقیب را از صحنه خارج کنند. ماهیت سخت‌افزاری جنگ (با ویژگی‌هایی مانند آتش پر حجم، حضور گسترده‌ی تانک و زره و انبوه نفرات زمینی) در حال گذار به فضایی نرم‌افزاری، مجازی، فرا مکانیکی و آشوبناک است. حال ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست و بایستی در این زمینه همانند سایر کشورها پیشرفت کنند تا در جنگ‌های آینده که قدرت نرم یکی از مهمترین آنها خواهد بود بتواند اقدامات لازم را انجام دهد. لذا پیشنهاد می‌گردد که کارگروهی مشترک بین دستگاه

دیپلماسی و نیروهای مسلح تشکیل شود تا با همانگی بیشتری در ارتقاء قدرت نرم قدم نهاده شود و از اتلاف منابع و گاه‌ها دوباره‌کاری‌ها جلوگیری شود.

منابع

- [۱] امام‌زاده فرد، پرویز، بررسی جایگاه قدرت نرم در سیاست: از دوران باستان تا زمان معاصر. مطالعات سیاسی، مطالعات سیاسی، دوره ۲، شماره ۷، ۱۳۹۹، ص ۱۴۳-۱۶۰
- [۲] خلیلی فر، سید امید و همکاران، شناسایی و مقابله با تهدیدات نرم، تهران، انتشارات دانشگاه جامع امام حسین (ع)، ۱۳۹۸، ص ۴
- [۳] دهشیری، محمدرضا، جایگاه قدرت نرم، پرتال جامع علوم انسانی، ۱۳۹۶، ۲۰-۳۲
- [۴] آرکگ، استوارت، چهارچوب‌های قدرت. مترجم؛ مصطفی یونسی، "با مقدمه: محمد رضا تاجیک". تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ هشتم، ۱۳۹۸، ۵۶-۵۷
- [۵] والتر اس جونس، منطق روابط بین الملل، ترجمه داود حیدری، وزارت امور خارجه، چاپ اول، تهران.
- [۶] نای، جوزف، قدرت نرم (ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل)، ترجمه سیدمحسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، دانشگاه امام صادق(ع)، چاپ چهارم، ۱۳۹۶، ۳۴
- [۷] عمید، حسن فرهنگ فارسی، چاپ یازدهم، تهران، چاپخانه سپر. (۱۳۹۷)،
- [۸] معین، محمد فرهنگ فارسی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۹۱،
- [۹] پیشگاهی فرد، زهرا؛ قالیباف، محمد باقر؛ پور طاهری، مهدی؛ صادقی، علی؛ (جایگاه قدرت نرم در قدرت ملی با تاکید بر جمهوری اسلامی ایران)، فصلنامه راهبرد، سال ۲۰، ش ۶۱، ۱۳۹۹، ص ۲۱۱-۱۹۱.
- [۱۰] حافظ نیا، محمدرضا، جغرافیای سیاسی ایران، چاپ اول، انتشارات سمت، تهران.
- [۱۱] آدمی، علی و مهدی ذوالفقاری، «اثرگذاری قدرت نرم در دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، شماره ۲۹، بهار، ۱۳۹۶، ۲۰